

Regionaal overzicht aanpak steekincidenten eenheid Rotterdam

Inleiding

De afgelopen twee jaar is in toenemende mate sprake van excessief geweld onder jongeren. Messenbezit en het gebruik van (steek)wapens lijken in de jeugdcultuur te normaliseren. Ter illustratie: in 2018 telde de politie 110 steekincidenten in de eenheid Rotterdam. Vorig jaar waren het er 147 en voor dit jaar staat de teller inmiddels op 107 (tot oktober 2020). Het aantal jongeren dat 'alleen' met een (steek)wapen op zak werd aangetroffen is hierin niet meegenomen. Extra zorgwekkend is het feit dat soms zelfs zeer jonge kinderen met (steek)wapens de straat op gaan. Ze dragen (steek)wapens bij zich naar aanleiding van conflicten die vaak hun oorsprong vinden op social media, al dan niet in drillrap video's. Met de intentie om de ze ook daadwerkelijk te gebruiken, of ter verdediging uit angst om zelf slachtoffer te worden.

Zowel vanuit het landelijke als het lokale bestuur, de ketenpartners en de media is de belangstelling voor deze problematiek groot. In onze eenheid lopen inmiddels verschillende initiatieven om deze trend te breken en uiteindelijk een halt toe te kunnen roepen. Ook zijn we als eenheid actief betrokken bij de ontwikkelingen op het Ministerie van Justitie en Veiligheid, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

Het wetstraject dat wordt opgestart voor het verbod op het dragen van messen in de openbare ruimte en op de verkoop ervan aan minderjarigen volgen wij nauwgezet. Het vormt onderdeel van het landelijk actieplan Wapens en Jongeren van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Bij de totstandkoming en de nadere uitvoering hiervan zijn vijf gemeenten uit onze eenheid actief betrokken: Barendrecht, Gorinchem, Nissewaard, Ridderkerk en Rotterdam.

In het Dagelijks Bestuur van het Regionaal Veiligheidsoverleg van de 25 burgemeesters, de politie en het Openbaar Ministerie is de wens uitgesproken om te komen tot een regionaal handelingsperspectief ten aanzien van deze problematiek. Welke bestaande elementen zijn effectief en welke nieuwe inzichten kunnen we gebruiken bij de aanpak van dit fenomeen?

In dit Regionaal Overzicht Aanpak Steekincidenten Eenheid Rotterdam hebben we getracht dit in kaart te brengen. De gemeenten die hierin al flinke stappen hebben gezet nemen u mee in een beschrijving van hun integrale aanpak. Ook de politie, het Openbaar Ministerie en Halt lichten hun specifieke inzet op deze problematiek toe. Het overzicht is voorzien van een samenvattend advies.

Ik hoop dat het overzicht behulpzaam is bij het formuleren van beleid en het selecteren van de interventies die het meest passend zijn bij de situatie in uw eigen gemeente.

U vindt in het overzicht ook alle relevante contactgegevens, waarmee ik u uitnodig elkaar vooral op te zoeken. Uiteraard kunt u zich ook wenden tot de VAR.

Namens het regionaal netwerk Jeugd en Veiligheid*

Aart-Jan Moerkerke

Burgemeester Papendrecht

Regionaal portefeuillehouder Jeugd

*) Deelnemers: Aart-Jan Moerkerke (burgemeester Papendrecht, voorzitter), Wouter Struijk (wethouder Jeugd gemeente Nissewaard), Marjolijn Grimm (beleidsadviseur Jeugd gemeente Nissewaard), Hermien Janssens (beleidsadviseur OOV gemeente Dordrecht), Bart Hartog (beleidsadviseur Jeugd en Veiligheid gemeente Rotterdam), Jasper Goudswaard (relatiemanager Halt), Jolanda Dieleman (beleidsadviseur Openbaar Ministerie), Mohammed Aamri (projectleider Jeugd, Politie) en Annemieke Wierstra (beleidsadviseur VAR, secretaris).

Gemeenten Barendrecht en Ridderkerk

RIDDERKERK

Contactpersonen: **Jerrel Denijn** E.j.denijn@bar-organisatie.nl en
Lara Meijers E.l.meijers@bar-organisatie.nl

Inleiding

Zowel Barendrecht als Ridderkerk zien sinds 2019 een toename van het aantal geweldsincidenten door (minderjarige) jongeren waarbij steekwapens worden gebruikt. Daarbij valt tevens op dat jongeren zich steeds vaker uit voorzorg bewapenen om geen slachtoffer te worden. Het realiseren en uitvoeren van een aanpak is urgenter dan ooit.

Barendrecht en Ridderkerk hebben gekozen voor een verbindende aanpak tussen de domeinen Zorg, Welzijn, Veiligheid en Onderwijs. Hiertoe is het actieplan Jeugd en Excessief Geweld opgesteld, in samenspraak met de partners. Daarnaast is direct uitvoering gegeven aan het monitoren van eerder geplande acties: kluisjescontroles op alle VO- scholen en het opstellen van een infographic voor ouders over zaken als messenbezit en -gebruik. Daarin is ook opgenomen wat de partners hierin voor ouders kunnen betekenen. Ontwikkelingen worden structureel besproken en gewogen in het zogenaamde Trends en Analyses overleg.

Integrale aanpak

De aanpak is met name gericht op vroegsignalering en preventie. Samen met de partners zijn vijf thema's benoemd die de aanpak vormgeven:

1. Samenwerking
2. Preventie
3. Repressie
4. De Integraal Persoonsgerichte Aanpak Onderwijs (IPAO)
5. Ouderbetrokkenheid

Per thema is een aantal acties geformuleerd (en in uitvoering) waaronder:

1. Gezamenlijke kluisjescontroles op VO-scholen door de politie en een flexibel inzetbaar team daaromheen bestaande uit o.a. het sociaal wijkteam en Halt.
2. Spreekuren op school door politie, Halt en het jongerenwerk. Hierbij kan het onder meer gaan over wat te doen indien een leerling kennis heeft van een incident, gepleegd door een medeleerling (politie of jongerenwerk). Het spreekuur kan ook benut worden voor leerlingen die zelf grensoverschrijdend gedrag vertonen (Halt). De spreekuren worden aangevuld met de inzet van het ambulante jongerenwerk op school tijdens de pauzes en na de lessen.
3. Preventief fouilleren: in Barendrecht sinds begin april 2020. In Ridderkerk vanaf begin november 2020.
4. Inzet van een zogenaamde gemeentelijke verbindingsofficier, gericht op de begeleiding van een jongere en zijn/haar gezin. Het domein Onderwijs vormt het vertrekpunt. De verbindingsofficier zorgt voor afstemming met de betrokken partners. Gezamenlijk wordt bepaald welke interventie ingezet wordt.
5. Ouders voorlichten en in dialoog treden met hen en professionals over de ontwikkelingen met betrekking tot jeugd en excessief geweld (wapenbezit), welke gevolgen dit heeft en wat de rol van ouders daarin is en zou kunnen zijn.

Er wordt een pilot opgestart om een doorlopende lijn te realiseren vanuit de bovenbouw van het Primair Onderwijs naar het Voortgezet Onderwijs. De pilot is gericht op het bieden van perspectief ter voorkoming van een carrière in de (sub)criminaliteit.

Gaandeweg ontstaan nieuwe inzichten. Een aantal daarvan heeft geleid tot de volgende acties:

1. Naar aanleiding van een steekincident op een VO- school is een zogenaamd risicomanagement protocol opgesteld, vergelijkbaar met een sociaal calamiteitenplan. Begin 2021 wordt onder leiding van de politie een oefening uitgevoerd om te toetsen of hetgeen in het protocol staat ook als zodanig wordt uitgevoerd.
2. Barendrecht heeft sinds kort een kinderburgemeester. Er wordt contact met haar gelegd om te bekijken wat zij vanuit haar rol kan betekenen in deze problematiek.
3. Recent is met Halt de afspraak gemaakt om per kwartaal sturingsrapportages te ontvangen waarin staat in welke gebieden een incident heeft plaatsgevonden waarbij een Halt taakstraf is opgelegd. Op basis van deze gegevens kan de aanpak waar nodig worden bijgesteld. Ook met politie en handhaving willen we dergelijke afspraken maken. Naar verwachting zijn deze in het eerste kwartaal van 2021 operationeel.

Contactpersoon: Hermien Janssens E h.janssens@dordrecht.nl

Inleiding

Dordrecht maakt zich grote zorgen over de toenemende bewapening van jongeren. De huidige tendens is dat jongeren steeds vaker (steek)wapens bij zich dragen om zich in het geval van een incident te kunnen verdedigen. De politie bevestigt dit en geeft aan dat er sprake is van een angstcultuur onder jongeren. Ouders lijken vaak hun goedkeuring te geven voor het dragen van een (steek)wapen in de gevallen dat zij hiervan op de hoogte zijn. Het jongerenwerk merkt op dat er groepen jongeren zijn die met messen op straat lopen, dit in video clips showen (drill rap) en deze messen ook steeds vaker echt gebruiken. Dit gebeurt in verschillende Dordtse wijken. Groepsdruk en kopieergedrag spelen een grote rol.

Integrale aanpak

De gemeente Dordrecht, de politie en het jongerenwerk hebben afspraken gemaakt over een integrale, gezamenlijke aanpak. Deze aanpak bevat zowel preventieve als repressieve acties. De betrokken partijen hebben met elkaar afgesproken gezamenlijk op te trekken, de verschillende maatregelen op elkaar af te stemmen, zodat de elementen elkaar versterken en met een gezamenlijke boodschap naar buiten te treden.

Deze integrale aanpak bestaat uit de volgende elementen:

1. Preventief fouilleren

De politie startte op 1 september jl. voor een half jaar met preventief fouilleren in zes Dordtse wijken. In deze wijken vinden de meeste geweldsincidenten met wapens plaats. Grondslag is een verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van deze wapens, dan wel van een ernstige vrees voor het ontstaan daarvan.

2. Schoolveiligheid

Frequente controles op de aanwezigheid van steek(wapens) op school, in samenwerking met de politie (wijkagenten en de schoolagent) en de betreffende onderwijsinstelling (directie en veiligheidscoördinatoren). Daarnaast gaat de gemeente met het onderwijs in gesprek over de meest kwetsbare jongeren. Zowel vanuit veiligheidsperspectief, als vanuit een pedagogische invalshoek. Doel van dit gesprek is met elkaar af te tasten hoe de samenwerking kan worden verbeterd en hoe de gemeente de school hierin kan ondersteunen. Daarbij is ook aandacht voor een stevige en prominente rol van de ouders.

3. Aanpak jeugdgroepen

Politie, jongerenwerk en gemeente hebben een gezamenlijke aanpak opgesteld voor een bepaalde jeugdgroep, bekend van drillrap video's. Elementen uit dit plan zijn onder meer preventief fouilleren, extra inzet van het jongerenwerk en de persoonsgerichte aanpak. Jeugdgroepen in andere buurten worden nadrukkelijk gevolgd door het jongerenwerk en waar nodig wordt er gezamenlijk actie ondernomen. Het jongerenwerk zet de extra uren vooral in om het contact met de jongeren te intensiveren, hen te motiveren hun gedrag te veranderen en hen toe te leiden naar zorg, werk en/of school.

3. Rolmodellen

De aanpak van het jongerenwerk kenmerkt zich door het inzetten en opleiden van rolmodellen. Jongeren kunnen onder begeleiding van een rolmodel met hun talenten aan de slag. Zij werken samen met hen aan hun vaardigheden, houding en zelfvertrouwen. Een aantal krijgt de mogelijkheid om na het volgen van een training zelf als positief rolmodel te fungeren en zo andere jongeren te helpen.

Contactpersoon: Marjolijn Grimm E mf.grimm@nissewaard.nl

Inleiding

Nissewaard telt inmiddels meerdere incidenten van geweld tussen jongeren. De motieven achter deze incidenten verschillen, waardoor het moeilijk is om een eenduidige oorzaak te benoemen. Maar de ontwikkeling dat jongeren steeds vaker met een (steek)wapen op straat lopen is zeer zorgelijk. Niet alleen potentiële daders dragen (steek)wapens. Er is ook een grote groep die ze op zak heeft om zich waar nodig te kunnen verdedigen. Dit is onder jongeren inmiddels genormaliseerd. Verontrustend is ook dat deze groep steeds jonger wordt. We spreken in Nissewaard over jongeren tussen de 12 en 15 jaar.

Nissewaard zet zich op verschillende manieren actief in om meer grip te krijgen op deze problematiek. Zo heeft de gemeente de minister van Justitie en Veiligheid en de minister voor Rechtsbescherming uitgenodigd om te praten over dit probleem. Hieruit is een vervolg gekomen, incl. landelijke aandacht.

Integrale aanpak

Nissewaard werkt intensief samen met haar partners, waaronder de politie en het jongerenwerk. Verschillende afdelingen binnen de gemeente zijn betrokken bij het opstellen en uitvoeren van een gezamenlijk plan. De eenheid Ruimtelijk Beheer (jeugd boa's), de afdeling Openbare Orde & Veiligheid en de eenheid Maatschappelijke Ontwikkeling (Regisseur Jeugdoverlast). Gezamenlijk is een aantal repressieve en preventieve acties uitgezet.

1. Preventief fouilleren

Sinds februari 2020 wordt er preventief gefouilleerd in een aantal gebieden rondom de metrostations en een tweetal winkelcentra.

2. Last onder dwangsom (LOD)

In Nissewaard is tot nu toe 17 keer een LOD messenbezit uitgereikt. Daarnaast zijn er vier bestuurlijke waarschuwingen afgegeven voor het in bezit hebben van een ander soort wapen. Tot op heden is geen van deze jongeren daarna nog met een mes op straat aangetroffen. De last is nog niet overtreden en er is dus nog geen besluit genomen om de dwangsom te verbeuren. De burgemeester wordt verzocht deze bestuurlijke maatregel op te leggen in nauw overleg met de partners in het Zorg- en Veiligheidshuis RR. De LOD is er altijd op gericht om de situatie te herstellen en perspectief te bieden.

3. Aanpak jeugd(overlast)

De gemeentelijke afdelingen Openbare Orde & Veiligheid en Maatschappelijke Ontwikkeling hebben gezamenlijk een werkproces beschreven ten behoeve van de aanpak van jeugdoverlast. Dit werkproces start bij meldingen over overlastlocaties en eindigt bij een door de driehoek geprioriteerde groepsaanpak. Dit alles vindt plaats onder regie van de gemeentelijk Regisseur Jeugdoverlast. Jongeren centraal bespreken in één overleg versterkt de samenwerking tussen de politie, de jeugd boas's, het jongerenwerk en de gemeente. Jongeren komen hierdoor snel in beeld en er kan preventief worden ingegrepen.

In het convenant Aanpak Problematisch Groepsgedrag en Problematische Groepen (naar het voorbeeld van het Rotterdamse convenant) staat beschreven hoe en op welke grondslagen informatie kan worden uitgewisseld. Het convenant is ondertekend door de gemeente, de politie en het Openbaar Ministerie. Met de Stichting Jongerenwerk Op Zuid (JOZ) is hiertoe een verwerkingsovereenkomst afgesloten. Daarnaast wordt

gebruik gemaakt van het covenant School Veilig, ondertekend door de gemeente, de politie en de VO scholen. De wettelijke grondslagen waarvan gebruik wordt gemaakt zijn het Europees Handvest voor de Rechten van de Mens (artikel 8), de Jeugdwet en de Gemeentewet (artikel 172, 172a en 172b).

4. Inzet jongerenwerk

Het aantal FTE jongerenwerk is de afgelopen jaren verhoogd. Het jongerenwerk zet zich actief in. Zowel zichtbaar in de wijk, online als in de samenwerking met partners. Korte lijnen en duidelijke samenwerkingsafspraken zijn noodzakelijk voor een gezamenlijke aanpak.

Contactpersoon: Bart Hartog E b.hartog@rotterdam.nl

Inleiding

Er is recentelijk veel gezegd en geschreven over steekincidenten in relatie tot de jeugdcultuur. Er is echter geen eenvoudige verklaring te geven voor het gedrag van individuele geweldplegers. Het zou te kort door de bocht zijn om vanuit één invalshoek, bijvoorbeeld de drillrap, een verklaring te zoeken voor dit geweld en op basis daarvan een aanpak op te stellen. Rotterdam ziet meerdere factoren die van invloed zijn op dit fenomeen en op de ontwikkeling van jeugdcriminaliteit in zijn totaliteit. Deze factoren spelen op lokaal, regionaal en zelfs mondiaal niveau. Denk aan de invloed van social media en de huidige coronacrisis. Om hier meer zicht op te verkrijgen heeft Rotterdam de Erasmus Universiteit gevraagd onderzoek te doen naar het geweld onder jongeren in relatie tot muziek en de digitale wereld. De resultaten zijn naar verwachting begin december 2020 gereed. Ondertussen zet Rotterdam samen met de partners extra in op het tegengaan van geweld en specifiek het geweld onder jongeren.

Daarnaast is de burgemeester samen met zijn ambtsgenoten in gesprek met de ministers van Justitie en Veiligheid en de minister voor Rechtsbescherming. Het ministerie maakte een actieplan dat de lokale aanpak moet versterken. Rotterdam leverde input voor dit plan en werkt mee aan de uitvoering.

Rotterdam ziet meerwaarde in nader onderzoek naar de mogelijkheden om verboden wapenbezit steviger te sanctioneren, messenbezit onder minderjarigen in de openbare ruimte te verbieden, online activiteiten van individuen beter te monitoren (en zonodig te beperken) en te verkennen welke andere mogelijkheden er zijn om ouders te bewegen om het risicogedrag van hun kinderen tegen te gaan.

Integrale aanpak

Rotterdam werkt samen met haar partners hard om het aantal steekincidenten en het messenbezit onder jongeren een halt toe te roepen. Dit doen zij in gezamenlijkheid binnen een integrale, brede aanpak. De aanpak is opgedeeld in twee werkgroepen. De eerste werkgroep wordt gevormd door de ketenpartners en is gericht op een extra inzet, in aanvulling op hun bestaande taken en rollen. De tweede werkgroep bestaat uit diverse experts binnen de jeugdcultuur en is gericht op het onderzoeken van creatieve ideeën die een bijdrage kunnen leveren aan het terugdringen van deze problematiek.

De afgelopen periode is al een flink aantal maatregelen genomen, die hieronder kort benoemd worden.

1. Last onder dwangsom (LOD)

In Rotterdam is tot nu toe 14 keer een LOD messenbezit uitgereikt, tezamen met 12 gebiedsverboden. Tot op heden is daarna geen van deze jongeren nog met een mes op straat aangetroffen. De last is nog niet overtreden en er is dus nog geen besluit genomen om de dwangsom te verbeuren. De burgemeester wordt verzocht deze bestuurlijke maatregel op te leggen in nauw overleg met de partners in het Zorg- en Veiligheidshuis RR. De LOD is er altijd op gericht om de situatie te herstellen en perspectief te bieden. In juli 2021 zijn de uitkomsten van de evaluatie van de LOD bekend.

2. Het Zorg- en Veiligheidshuis RR heeft een integrale aanpak ingericht voor alle jeugdige verdachten van steekincidenten en verboden wapenbezit. Hieraan werken ook onderwijsinstellingen mee. Bij deze aanpak wordt het gehele netwerk van een jeugdige verdachte betrokken, waaronder de ouders en eventuele broertjes en zusjes.

3. Preventieve inzet

Naast de gerichte aanpak op plegers, zet Rotterdam ook preventief in om te voorkomen dat jongeren geweld plegen en dat wapenbezit als normaal wordt beschouwd. Dat gebeurt langs verschillende sporen, zoals een gerichte inzet op individuele risicjongeren (traject/begeleiding/interventies), gerichte voorlichting en trainingen op school en via het jongerenwerk. Daarnaast faciliteert Rotterdam haar partners om (binnen het bestaande aanbod) een bijdrage te leveren aan het terugdringen van deze problematiek. Deze inzet is gericht op talentontwikkeling, weerbaarheid en een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling. Het zijn initiatieven die jongeren ruimte geven om zichzelf te uiten en bieden een alternatief voor de straatcultuur.

4. Grenzenstellend Jongerenwerk

Voor het zogenaamd grenzenstellend jongerenwerk worden de komende periode 30 extra jongerenwerkers aangetrokken. De concrete plannen worden per gebied opgesteld. Deze jongerenwerken richten zich op het versterken van de sociaal-emotionele vaardigheden bij de doelgroep door middel van vroegtijdige signalering en preventieve inzet. Uitgangspunt is 'vasthouden, niet loslaten'. De jongerewerker blijft betrokken totdat het problematische gedrag afneemt, of totdat een andere partner de begeleiding overneemt. Met onderwijsbesturen is afgesproken dat er op 15 locaties waar zorgen bestaan over de sociale en fysieke veiligheid ondersteuning komt van twee vaste jongerenwerkers. Daarnaast wordt met het onderwijs bekeken op welke manier zij vaker melding kunnen doen bij de politie en kunnen komen tot meer aangiftes. Scholen ervaren nu nog veel schroom om dat te doen.

5. Wapenverbod in het OV

De RET onderzoekt of het in bezit hebben van een verboden wapen in het OV grond kan zijn voor een OV reis- en/of verblijfverbod. De uitkomsten worden dit najaar verwacht.

Contactpersoon: **Chahid Chaibi** - [E c.chaibi@papendrecht.nl](mailto:c.chaibi@papendrecht.nl)

Inleiding

In Papendrecht wordt sinds enkele jaren een straatcoach ingezet naar aanleiding van een fors overlastgevend-criminele jeugdgroep. De groep hield zich bezig met overvallen en drugshandel en had een schil om zich heen gebouwd van jongeren die zich tot dit gedrag aangetrokken voelden. Veel van deze jongeren bevonden zich in een uitzichtloze situatie. De gemeente maakte de afspraak dat de politie zich repressief zou opstellen naar de kern van de groep en dat de straatcoach zich zou richten op de schil om de groep heen. Dit bleek zeer effectief. Hieronder een kort overzicht van de succesfactoren die daaraan bijdroegen.

1. De straatcoach kent de groep jongeren vanuit zijn rol als jeugd voetbaltrainer en kent ook hun gewoonten. De bekendheid van de straatcoach bracht in eerste instantie ook een gevoel van onveiligheid met zich mee. Immers, de straatcoach was ook bekend bij de harde kern en voorzag dat hij over hen mogelijk meldingen zou moeten doen van grensoverschrijdend gedrag. In nauw overleg met de politie werden de jongeren die in aanmerking kwamen voor de interventie van de straatcoach vooraf geselecteerd. Dit voorkwam problemen tijdens de uitvoering.
2. Er was veel en intensieve aandacht voor alle jongeren afzonderlijk. Zij werden ook thuis bezocht.
3. Er werd ook in de avonduren en in het weekend gewerkt.
4. Positionering van de straatcoach bij de afdeling Veiligheid, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Er is bewust gekozen om de straatcoach vanuit het veiligheidsperspectief te positioneren en niet vanuit het jongerenwerk.
5. Het is van belang dat de straatcoach in nauw contact staat met partijen als de schuldhulpverlening en kan toeleiden naar werk, opleiding, zorg en begeleiding.

Tot nu toe heeft de straatcoach 27 jongeren begeleid, vaak intensief. De begeleiding richtte zich vooral op de toeleiding naar hulptrajecten en een zinvolle dagbesteding, school en werk. Daarnaast besteedde de straatcoach veel aandacht aan de thuissituatie van de jongeren.

De straatcoach al is enige jaren werkzaam in Papendrecht en is niet gekoppeld aan de messenproblematiek. Deze aanpak, die zich richt op de nog beïnvloedbare schil van jongeren om de kern heen, kan voor deze problematiek echter zeer effectief zijn. Zeker in combinatie met de (repressieve) aanpak van de harde kern.

Contactpersoon: Mohammed Aamri E mohammed.aamri@politie.nl

Inleiding

De politie signaleert dat jeugdigen van soms pas acht jaar oud in toenemende mate messen bij zich dragen en er niet voor terugdeinzen om deze ook daadwerkelijk te gebruiken. Dit probleem wordt versterkt door het zorgwekkende gewelddadige groepsgedrag door (mogelijk) rivaliserende (groepen) jongeren in Charlois en IJsselmonde in district Rotterdam Zuid en de stijging van het aantal steekincidenten. Maar ook in andere districten in de eenheid vinden steeds vaker dergelijke ernstige incidenten plaats.

Naast het repressieve werk, is de inzet van de politie tevens gericht op binding en in verbinding blijven met de jeugd, zowel offline als online. Dit gebeurt binnen het programma Schoolveiligheid, waarbij nauw contact is met zowel de scholen als de leerlingen. Maar ook middels preventieve initiatieven in de wijk zoals Politiekids, waarbij kinderen tussen 6 en 10 jaar samen met hun ouders op een positieve manier betrokken raken bij het politiewerk. Ook het succesvolle project Onwijze Moeders in Delfshaven, die op de school van hun kinderen periodiek in gesprek gaan met de politie over zorgelijke ontwikkelingen, heeft een groot preventief en corrigerend effect. Tenslotte is het kickboksen met rolmodellen vanuit de politie en het jongerenwerk in Charlois het vermelden waard. Kickboksen wordt hier ingezet als middel en niet als doel op zich. Respect, doorzettingsvermogen en discipline zijn daarbij kernwoorden. Ook ouders worden actief betrokken. Dit project loopt nu twee jaar en krijgt navolging in allereerst Rotterdam Centrum.

Handelingskader Messenproblematiek

De politie leverde eerder dit jaar het Handelingskader Messenproblematiek op waarin mogelijke interventies worden gepresenteerd. Het is het resultaat van een inventarisatie uitgevoerd onder de basisteams. Het Handelingskader maakt het voor de politie mogelijk om te beoordelen of aanvullende acties gewenst of noodzakelijk zijn en gebruik te maken van ervaringen elders in de eenheid. Hieronder volgt een korte uiteenzetting van deze interventies.

1. Groepsaankpak onder regie van de gemeente

Afhankelijk van de fase waarin de problematiek zich lokaal afspeelt en of er sprake is van groepsgedrag, kan gekozen worden voor de groepsaankpak. De gemeente heeft de regie op de groepsaankpak, de politie signaleert en adviseert. Vanuit die rol heeft de Nationale Politie de Standaardrapportage Jeugd ontwikkeld: een operationeel politie instrument om informatie over jeugdgroepen te verzamelen, te analyseren en te delen met de partners.

2. Politie op school

De scholen spelen in de aankpak van deze problematiek een belangrijke rol. Veel rivaliteit tussen jongeren ontstaat, escaleert of uit zich mede daar. De verbinding met de scholen is noodzakelijk in het kader van Schoolveiligheid, maar er gaat ook een preventieve werking vanuit en het levert de nodige informatie op. Binnen Schoolveiligheid gaat het om zaken als herkenbare fysieke aanwezigheid op school, periodiek contact met de veiligheidscoördinatoren mede in de vorm van een noodlijn, kluisjescontroles en gerichte schoolinterventies en voorlichting. Een vast contactpersoon vanuit de politie, de wijkagent bijvoorbeeld, is daarbij essentieel.

3. Social media

Rivaliteit en ruzies ontstaan onder meer op sociale media. Ook worden geweldsincidenten daar vaak (na) besproken. Om die reden verbreedt de politie haar focus naar het online domein. Dat uit zich onder andere door meer aandacht te besteden aan de online context van een incident tijdens de sociale verhoren en tijdens de strafrechtelijke onderzoeken. In dit kader wordt ook de eventuele relatie met drillrap meegenomen.

4. Strafrechtelijk

Door het Openbaar Ministerie is een namenlijst opgesteld van minderjarigen die in aanmerking komen voor (persoons)gericht fouilleren. Daarbij geleden de volgende criteria:

- a. De minderjarige is veroordeeld voor een misdrijf waarbij een wapen is gebruikt.
- b. Bij een ander misdrijf of de Wet ID controle had de minderjarige een mes zich en/of in het kluisje op school is een mes aangetroffen.
- c. Op beeldmateriaal via telefoon of social media is de minderjarige te zien met een (steek)wapen.
- d. Op andere wijze is bekend dat de minderjarige in het bezit is (geweest) van een wapen, bijvoorbeeld via TCI-informatie.

De minderjarigen worden weer van de lijst gehaald als zijn 18 zijn geworden en/of wanneer is gebleken dat zij gedurende zes maanden geen (steek)wapen bij zich hadden.

De politie geeft aan bij het preventief fouilleren regelmatig (steek)wapens aan te treffen. Daarmee lijkt dit een effectief middel te zijn. Het effect kan versterkt worden wanneer het wordt opgevolgd door een passende (hulp)interventie, wanneer dit voor de jongere in kwestie als zinvol wordt beschouwd.

Openbaar Ministerie (OM)

Contactpersoon: Jolanda Dieleman E j.dieleman@om.nl

Hieronder een kort overzicht van de mogelijkheden die er zijn vanuit het OM.

1. Persoonsgericht fouilleren (beschreven in het Strafrechtelijk Handlingskader Messenproblematiek Minderjarigen). Het OM heeft in samenwerking met de politie eenheid Rotterdam een handelingskader opgesteld om de messenproblematiek onder minderjarigen aan te pakken. Minderjarigen kunnen, indien aan bepaalde criteria is voldaan, geplaatst worden op een namenlijst. De minderjarigen krijgen een brief thuis, waarin staat dat de politie en het OM verscherpt op hen letten en dat de Officier van Justitie toestemming geeft voor het (persoons-)gericht fouilleren van de minderjarigen op straat. Verder is de afspraak dat minderjarigen die de Wet Wapens en Munitie (WWM) overtreden in principe gedagvaard worden voor speciale kantonzittingen die bestemd zijn voor het afdoen van zaken waarbij minderjarigen met een mes worden aangetroffen.
2. De Multidisciplinaire Overleggen (MDO's): in de gemeente Rotterdam is in opdracht van de driehoek gestart met de PGA (Persoons Gerichte Aanpak) van steekincidenten in nauwe samenwerking met het onderwijs. Het gaat om een persoonsgerichte aanpak voor jongeren die bij politie en het OM in beeld zijn gekomen voor verboden wapenbezit en/of betrokkenheid bij steekincidenten.
3. Groepsaanpak: afhankelijk van de problematiek die zich lokaal afspeelt en indien sprake is van groepsgedrag, kan gekozen worden voor de groepsaanpak problematische jeugdgroepen. De gemeente heeft de regie op deze aanpak. De politie signaleert en adviseert.

Halt.

Contactpersoon: Jasper Goudswaard E j.goudswaard@halt.nl

Binnen de problematiek van wapenbezit en steekincidenten vervult Halt een belangrijke rol in het voorlichten van scholieren. Wapenbezit en -gebruik zijn immers te zwaar om met een Halt straf af te kunnen doen. Echter, met toestemming van de Officier van Justitie worden binnen de Wet Wapens en Munitie uitzonderingen gemaakt voor feiten binnen Categorie 1 (Art. 55, misdrijf) en Categorie IV (Art. 54, overtreding) voor jongeren bij wie een pedagogische interventie zinvol wordt geacht. Binnen deze categorieën vallen bijvoorbeeld het op zak hebben van (keuken)mesjes, nepwapens en boksbeugels.

Halt biedt het volgende aan op PO en VO-scholen:

1. Agressie Regulatie Trainingen
2. Fataal: voorlichting in combinatie met de vertoning en nabespreking van de film Fataal
3. Voorlichting Jeugdcriminaliteit
4. Voorlichting Groepsdruk
5. Spreekuur op VO-scholen na grensoverschrijdend gedrag door scholieren, gericht op de inzet van een preventieve gedragsinterventie
6. Ouderbijeenkomsten
7. Voorlichting Geweld & Wapenbezit vanaf januari 2021

Daarnaast kan Halt worden betrokken bij de lokale aanpak van deze problematiek onder regie van de gemeente. Halt kan adviseren in netwerkoverleggen en een bijdrage leveren aan een eventuele groepsaanpak. Daarnaast kunnen op maat gemaakte acties worden opgezet, zoals een kluisjescontrole met een directe preventieve verwijzing naar Halt.

Eerste ervaringen

De kennisachterstand bij de jeugd op dit thema is groot. Gebruik maken van de (nieuwe) voorlichting en daarmee het enorme onderwijsnetwerk dat HALT de afgelopen jaren heeft opgebouwd, blijkt een effectieve manier om de doelgroep te bereiken en te informeren.

Aangezien er vanuit het repressieve kader ook zaken binnenkomen bij HALT, heeft het participeren in de lokale Jeugd en Overlast netwerken een meerwaarde. Halt kan gemeenten en ketenpartners gericht voorzien van actuele rapportages over Jeugd en Veiligheid.

Het spreekuur op scholen waarbij HALT preventief normeert richting jongeren, smooit verdere escalatie in de kiem. De samenwerking binnen deze aanpak met de politie, het jongerenwerk en het School Maatschappelijk Werk is daarbij een plus. In onder meer Rotterdam, Nissewaard, Dordrecht, Papendrecht, Capelle aan den IJssel, Barendrecht en Ridderkerk wordt al gebruik gemaakt van deze interventie. In Rotterdam zelfs gecombineerd met de Agressie Regulatie Trainingen (ART).

Samenvattend Advies

Uit cijfers van de politie blijkt dat er tot oktober van dit jaar in 17 van de 25 gemeenten binnen onze eenheid steekincidenten hebben plaatsgevonden. Ondanks het feit dat een groot deel daarvan gesitueerd was in Rotterdam (64% van de 107 incidenten) geeft het aan dat dit niet alleen een grootstedelijk fenomeen is. Bovendien tellen deze cijfers alleen de daadwerkelijke incidenten. We weten inmiddels dat het 'alleen' dragen van (steek)wapens onder jongeren genormaliseerd lijkt. En niet alleen onder de oudere jeugd. De politie treft soms ook zeer jongere kinderen aan met een (steek)wapen op zak. Een urgente en zorgwekkende trend die hoe dan ook gekeerd moet worden.

Naar de oorzaak van deze ontwikkeling wordt op dit moment onderzoek gedaan door criminologen Jeroen van den Broek en Robby Roks, verbonden aan de Erasmus Universiteit. Zij betrekken daarbij onder meer de opkomst van drillrap video's in Nederland en de rol van social media. Als opdrachtgever zal de gemeente Rotterdam aan het eind van dit jaar terugkomen op de uitkomsten van dit onderzoek.

Binnen de eenheid Rotterdam werken verschillende gemeenten, samen met hun partners zoals het jongerenwerk en het onderwijs, de politie, het Openbaar Ministerie en Halt hard om grip te krijgen op deze problematiek. Repressief en strafrechtelijk, maar vooral ook door vroeg en preventief in te grijpen waar dat nog mogelijk is. Daarbij is een stevige regierol vanuit de gemeente een aanbeveling. Een regisseur die niet alleen de diverse externe partners aan een aanpak verbindt, maar ook de verschillende afdelingen binnen de gemeente actief kan betrekken.

Daar waar het bezit en gebruik van (steek)wapens een vlucht neemt, blijkt de last onder dwangsom een groot schrik-effect te hebben. Niet alleen op de jongeren, maar ook op de betrokken ouders. Ook een ander stevig middel, het preventief (persoons)gericht fouilleren, blijkt effectief. De politie geeft aan hierbij regelmatig (steek)wapens aan te treffen. Het aantal 'recidivisten' is beperkt.

Rondom de harde kern van messenbezitters en -gebruikers bevindt zich een grote groep jongeren die zich aangetrokken voelt tot deze subcultuur. Deze jongeren zijn vaak nog beïnvloedbaar en daarom gebaat bij een preventieve interventie om te voorkomen dat zij de verkeerde kant op rollen. Een tegengeluid is voor hen van groot belang, het besef dat er ook andere opties zijn. Wat hen hierbij kan helpen is een positief rolmodel met wie zij zich kunnen identificeren en aan wie zij zich kunnen optrekken. Maar ook aandacht vanuit de school, zowel repressief (kluisjescontroles) als preventief, door na een incident of overtreding te zorgen voor passende begeleiding voor kind én ouders. Ook een zinvolle, laagdrempelige vrijetijdsbesteding (op school) met begeleiding en korte lijnen naar het zorgnetwerk kan voor deze groep het verschil maken.

We zien ook effect in het combineren van preventieve interventies met repressieve middelen. De politie vormt hiervan een goed voorbeeld. Wanneer het moet wordt er repressief opgetreden. Parallel daaraan werkt de politie echter ook aan een positieve verbinding met de (risico)jeugd en hun ouders op wijk- en buurtniveau, vaak samen met partners als het jongerenwerk en het onderwijs. Hetzelfde geldt voor Halt. Een straf is schrikken, maar Halt zoekt samen met het kind en de ouders ook naar oorzaken en duurzame oplossingen. Bovendien is Halt op veel scholen een vertrouwd gezicht door de klassikale voorlichtingslessen die daar worden verzorgd. Op verschillende scholen heeft Halt ook een spreekuur voor jongeren.

De specifieke situatie in elke afzonderlijke gemeente is leidend voor de vraag of en wat er nodig is om deze zorgelijke ontwikkeling te keren. En wie daarin welke rol kan spelen.

Wij hopen dat dit regionale overzicht van interventies en beleidskaders gemeenten en partners daarin van een richting kan voorzien.

VAR/Netwerk Jeugd en Veiligheid/10112020

var.rotterdam@politie.nl